

Teresa Dobrzyńska

Teoria tropów

Biuletyn Polonistyczny 28/1-2 (95-96), 289-290

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

"TEORIA TROPÓW"

W dniach 1-2 października 1984 r. Instytut Badań Literackich P.W zorganizował w Warszawie konferencję naukową poświęconą teorii tropów. Uczestnicy konferencji, uczeni z Poznania, Krakowa i Warszawy, ogłosili i przedyskutowali 10 referatów.

Konferencję rozpoczęła M.R. M a y e n o w a (IBL), formułując pytania do teorii tropów; wśród tych pytań znalazła się kwestia pierwotności metaforyzacji i jej stosunku do ukonstytuowanego kodu, problem historycznych przemian typów tropów, postulat poszukiwania adekwatnych modeli interpretacyjnych dla różnych wyrażen tropicznych (przy zachowaniu Jakobsonowskiego przeciwstawienia dwu głównych tropów - metafory i metonimii). W kolejnym referacie N. N o w a k o w s k a przedstawiła konceptualną teorię tropów, w której akcentuje się kreatywny charakter języka, przejawiający się w procesach wytwarzania nowych pojęć; referentka dokonała przeglądu stosowanych ostatnio metod opisu metafory i metonimii - w celu wykazania niewystarczalności ujęć semantycznych i pragmatycznych.

Z kolei J. Z i o m e k (UAM) poddał analizie solecyzmy używane przez Gombrowicza w "Ferdynandzie" i zinterpretował je jako wyraz postawy nihilistycznej przejawiającej się w łamaniu struktur gramatycznych, reguł gatunkowych i konwencji zachowań obowiązujących w danej kulturze. Następnie A. B o g u s z a w s k i (UW) przedstawił polemikę z koncepcją metafory wyłożoną w studium I. Bellert "Interpretacja tekstów metaforycznych metodą Sherlocka Holmesa" ("Pamiętnik Literacki" 1984, z. 2) . Problem metafory i metonimii w matematyce omówił W. Z a w a d o w s k i (UW).

W drugim dniu konferencji J. K o r d y s (IBL) zreferował badania z zakresu neurosemiotyki, mogące rzucić światło na proces wytwarzania i odbioru wypowiedzi metaforycznych. T. D o b r z y ń s k a (IBL) przedstawiła antyczne rozumienie katachrezy "inopiae causa" jako zjawiska tropicznego zachodzącego w wyrażeniach włączonych do kodu, wzbogacającego język o wykładniki nowych pojęć i tworzącego w nim charakterystyczną siatkę relacji (formę wewnętrzną), różną w różnych językach. M. S z y m o n i u k mówiła o funkcji metafor, synekdoch i metaforyzacji w utworach A. Płatonowa. M. S t a l a (UJ) ukazał sposoby używania epitetów, uwydatniające aspekty ontologiczne ich użycia. Z. K l o c h (IBL) scharakteryzował różne techniki hiperbolizacji.

W toku konferencji przewijał się problem odczytania i krytycznego podjęcia spuścizny retorycznej, która w zakresie teorii tropów cechuje się wielością kryteriów klasyfikacyjnych. Poszukiwano adekwatnych płaszczyzn opisu tropów. Przedmiotem rozważań były różne zjawiska tropiczne i figuralne, udało się więc uniknąć zdominowania konferencji przez metaforę. Idąc śladami R. Jakobsona, próbowano powiązać zjawiska tropiczne z wynikami badań fizjologii mózgu.

Organizatorzy konferencji podejmą starania, aby teksty referatów ukazały się drukiem w osobnym tomie pt. "Studia z teorii tropów".

Teresa Dobrzyńska